

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Også sendt pr. e-post: postmottak@kd.dep.no

Deres ref.: 10/6077-

Vår ref.: 199135

Dato: 25. juni 2015

HØRING OM ENDRING I FORSKRIFT OM KRAV TIL MASTERGRAD – BACHELOR OG MASTER I RETTSVITENSKAP 3+2

1. Innledning

Det vises til departementets høringsbrev av 27. mars 2015 vedrørende ovennevnte høring.

Det er en prioritert oppgave for Advokatforeningen å drive rettspolitisk arbeid gjennom høringsuttalelser. Advokatforeningen har derfor en rekke lovutvalg inndelt etter fagområder. I våre lovutvalg sitter advokater med særskilte kunnskaper innenfor det aktuelle fagfelt og hvert lovutvalg består av advokater med ulik erfaringsbakgrunn og kompetanse innenfor fagområdet. Arbeidet i lovutvalgene er frivillig og ulønnet.

Advokatforeningen ser det som sin oppgave å være en uavhengig høringsinstans med fokus på rettssikkerhet og på kvaliteten av den foreslåtte lovgivningen.

I saker som angår advokaters rammevilkår vil imidlertid regelendringen også bli vurdert opp mot advokatbransjens interesser. Det vil i disse tilfellene bli opplyst at vi uttaler oss som en berørt bransjeorganisasjon og ikke som et uavhengig ekspertorgan. Årsaken til at vi sondrer mellom disse rollene er at vi ønsker å opprettholde og videreutvikle den troverdighet Advokatforeningen har som et uavhengig og upolitisk ekspertorgan i lovgivningsprosessen.

I den foreliggende sak uttaler Advokatforeningen seg som ekspertorgan. Saken er forelagt Advokatforeningens utvalg for yngre advokater som består av Nora Hallén, Simen Evensen Breen, Kasandra Byberg, Tonje Eilertsen, Lars Christian Engen, Elise Johnsen Kirkhus, Jannicke Knudsen, Siri van Kervel Røskaft, Anette Røsæther, Anita Stangeland, Rikke Arnesen, Eirik Birkelund og Magnus Kjenner.

Advokatforeningen avgir følgende høringsuttalelse:

2. Sakens bakgrunn

Kvalitetsreformen av høyere utdanning ble iverksatt i 2003 og innførte den felles-europeiske Bologna-modellen som legger opp til et treårig bachelor- og et toårig masterprogram. Den nye gradsstrukturen ble innført ved de fleste studieprogrammer, med unntak av blant annet rettsstudiet, der institusjonene valgte å beholde det femårige masterprogrammet.

I henhold til Forskrift om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler av 16. desember 2005 nr. 1574 (gradsforskriften) er det bare de juridiske fakultetene ved Universitetet i Oslo, Universitetet i Bergen og Universitetet i Tromsø som kan tilby Master i rettsvitenskap. Fakultetene har imidlertid valgt noe ulike ordninger med hensyn til organisering av studiet. I tillegg tilbyr flere høyskoler og universiteter i dag bachelorgrad i rettsvitenskap.

Spørsmålet om deling av rettsstudiet ble diskutert i forbindelse med Strandbakken-utvalgets utredning «Behovet for juridisk utdanning og kompetanse fram mot 2025». Kunnskapsdepartementets forslag om å endre gradsforskriften er en oppfølging av Strandbakken-utvalgets anbefaling om å dele masterutdanningen opp i en bachelor- og en mastergrad. Departementet foreslår å gjøre det valgfritt for universitetene i Oslo, Bergen og Tromsø om Master i rettsvitenskap skal gis som en integrert master (5 år) eller en bachelor- og en mastergrad (3+2 år). Etter departementets forslag vil det fortsatt bare være disse institusjonene som skal kunne gi tittelen Master i rettsvitenskap.

3. Kommentarer til forslaget

a. Generelt om deling av studiet

Forutsatt at tittelen Master i rettsvitenskap forblir en beskyttet tittel som bare kan gis av de utdanningsinstitusjoner som har hjemmel til dette i henhold til gjeldende forskrifter, er Advokatforeningen positiv til en deling av den integrerte mastergraden inn i en bachelor- og en mastergrad. Dette fremgår også av vår høringsuttalelse til Kunnskapsdepartementet av 9. august 2013 i forbindelse med Strandbakken-utvalgets utredning. En todelt studiemodell vil gi en bedre og mer tidsmessig studieordning enn dagens ordning.

En annen forutsetning for deling av studiet er at innholdet i de tre første årene tilfredsstillende en grunnleggende juridisk utdanning og bringer studentene til et høyt kunnskaps- og ferdighetsnivå. Det er viktig å legge de riktige fagene til bachelorstudiet, slik at det blir et eget utdanningsløp og studentene som velger å avslutte sin utdanning i rettsvitenskap etter tre år, er rustet for jobbene som de blir tilbudt. Advokatforeningen antar at de med fullført bachelorgrad i rettsvitenskap vil bli attraktive for saksbehandlerstillinger i offentlig sektor. Derfor er det viktig at studentene får inngående kunnskap om juridisk metode, rettssikkerhet og forvaltningsrett i løpet av studiet.

Advokatforeningen ønsker imidlertid ikke noen betydelig grad av spesialisering i studiet, hverken på bachelor- eller masternivå. Begrunnelsen for dette er behovet for at masterkandidater skal ha et bredt fundament for sine kunnskaper, samt at det er mer kostnadseffektivt å gjennomføre spesialisering i arbeidslivet, herunder videre- og etterutdanning i regi av arbeidsgivere og andre, enn på studienivå.

b. Behov for endring

Det er viktig at masterutdanningen tilpasses behovet for juridisk kompetanse i arbeidsmarkedet. Vi oppfatter at arbeidsmarkedet har behov for arbeidstakere med juridisk grunnforståelse, men som ikke nødvendigvis trenger å ha fullført mastergrad.

I denne sammenheng er det relevant å vise til at Advokatlovutvalget i sin innstilling til ny advokatlov har foreslått at prosessmonopolet skal avvikles, slik at enhver kan yte rettslig bistand. Skulle prosessmonopolet oppheves, antas det at personer med bachelor i jus vil være en aktuell gruppe til å yte rettslig bistand. Vi er derfor av den oppfatning at det bør tilstrebes en best mulig bachelorordning, og at det vil være en fordel at nåværende masterutdanningsinstitusjoner tar del i utviklingen og gjennomføringen av et selvstendig bachelorprogram. På denne måten vil de «tunge» juridiske fakultetene være med på å legge føringer på hva som skal inngå i en Bachelor i rettsvitenskap, hvilket igjen kan bidra til å heve kvaliteten på bachelorgraden.

c. Samordning nasjonalt

Bachelor i rettsvitenskap tilbys ved fem læresteder i dag. Advokatforeningen oppfatter at studenter velger disse institusjonene dels som en inngangsport til senere overføring til institusjoner som tilbyr masterutdanning og dels som et selvstendig studieløp.

Den praktiske gjennomføringen av en eventuell endring av studieordningen bør i størst mulig grad samordnes mellom de utdanningsinstitusjoner som vil tilby både et bachelor- og masterprogram. Det vises her til at dagens masterutdanningsinstitusjoner har ulik praksis med hensyn til opptak av studenter som har påbegynt eller gjennomført bachelortilbud ved andre institusjoner. Advokatforeningen oppfordrer utdanningsinstitusjonene til felles praktisering av eventuell ny ordning.

Det vises videre til at det allerede i dag eksisterer forskjellige studieløpsordninger ved de forskjellige institusjonene som er egnet til forskjellsbehandling av arbeidsgivere etter endt utdanning.

Advokatforeningen er videre, på generelt grunnlag, opptatt av at studieløpene ved lærestedene som tilbyr Master i rettsvitenskap skal være noenlunde sammenlignbare hva gjelder så vel innsikt som positiv kunnskap i jus når man er ferdig. Det er viktig at bevisstheten rundt hvilke fag som må inngå i en fullverdig mastergrad økes, og at dette helst gjøres i dialog med de representantene for arbeidslivet som normalt sysselsetter majoriteten av masterkandidatene, som for eksempel Advokatforeningen og Dommerforeningen.

d. Samordning internasjonalt

Det er Advokatforeningens oppfatning at en innføring av en treårig bachelor- og en toårig mastergrad bidrar til at den norske juristutdanningen harmoneres i større grad med juristutdanninger i utlandet. Det vises her spesielt til at den felles-europeiske Bologna-modellen legger opp til et delt program.

Videre har foreningen erfaring med at visse internasjonale studieprogram, særskilt i USA, krever avleggelse av bachelor før opptak. Eksempelvis gjelder dette for flere typer LLM. Det er ved søknad på slike studier, selv med 4 år tilbakelagt studium i dagens modell, vanskelig å få gjennomslag for at man oppfyller kravene til en bachelorgrad. Endringen vil følgelig kunne føre til at norske studenter enklere får

tilgang til internasjonale studiealternativer.

e. Avstigningsplattform

En oppdeling av studiet vil generelt gi en mer fleksibel studieordning.

For det første vil den sikre at studenter som har gjennomført tre år av masterutdanningen, men som av ulike grunner ikke kan gjennomføre fem år, får en grad som gjør dem kvalifisert for en rekke stillinger. Advokatforeningen ser at det kan være behov for en slik «avstigningsplattform». En student som avslutter studiet i løpet av fjerde studieår bør ikke stille dårligere grunnet manglende grad enn en med bachelor i rettsvitenskap. Advokatforeningen anser også at en slik avstigningsmulighet vil kunne medføre at flere velger jus som et tillegg til annen utdanning.

For det andre vil en oppdeling forenkle systemet for studenter med bachelorgrad fra andre institusjoner som ønsker å søke seg inn på masterstudiet. Dette er også mulig etter dagens ordning, men en må først søke opptak til første studieår i likhet med andre nye studenter, for så å søke fritak for fagene på første til tredje studieår. Det er også uheldig at en da søker med karakterene fra videregående skole, og ikke med karakterene fra bachelorstudiet. Enkelte må etter bachelorgraden ta opp fag fra videregående skole for å forbedre snittet og komme inn på masterstudiet. Med dagens ordning risikeres det at flinke studenter med bachelorgrad ikke kommer inn på masterstudiet.

Advokatforeningen mener videre at en slik bredde i rekrutteringen vil kunne styrke nivået på masterprogrammet og bidra positivt til bransjen.

En todeling av masterstudiet vil også kunne påvirke arbeidsmarkedet. Saksbehandlerstillinger i offentlig sektor krever som regel at en har Bachelor i rettsvitenskap. Sik situasjonen er i dag kan de bare fylles av kandidater med bachelor fra et av lærestedene som tilbyr dette eller mastergrad fra universitetene i Oslo, Bergen eller Tromsø.

f. Innspill til ordlyden

Kunnskapsdepartementet har i sitt forslag til endring i Forskrift om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler §§ 2, 3 og 4 foreslått følgende gjennomgående tillegg:

«Dette kan være en integrert master, 5 år, eller bachelor og master, 3+2 år.»

Advokatforeningen er av den oppfatning at ordlyden er uklar og språkteknisk da det ikke klart fremkommer at utdanningsinstitusjonene kan tildele en særskilt bachelorgrad. Følgende ordlyd foreslås:

«Bachelor eller master i rettsvitenskap, hvorav master kan bestå av bachelor (3 år) og master (2 år).»

5. Avslutning

Advokatforeningen er positiv til en generell deling av rettsstudiet inn i en bachelor- og en mastergrad, forutsatt at tittelen Master i rettsvitenskap forblir en beskyttet tittel som bare kan gis av de

utdanningsinstitusjoner som har hjemmel til dette i henhold til gjeldende forskrifter. Uansett hvilken løsning de juridiske fakultetene velger, fremhever Advokatforeningen viktigheten av at studieordningene samordnes.

Vennlig hilsen

Erik Keiserud
leder

Merete Smith
generalsekretær

Saksbehandler: Trude Molvik
tm@advokatforeningen.no